

Smaa Meddelelser.

Nationaløkonomien som Undervisningsfag i Skoler, navnlig tekniske Skoler, anbefales indtrængende af Claes Westman, Overlærer i «närings- og kredittförfattningar» ved Slöjdskolen i Stokholm, i en lille Artikel i «Framtidens» sidste Hefte. Sverig er, som Forf. fremhæver, hidtil forblevet næsten urørt af disse Stridigheder mellem Kapital og Arbejde, Arbejdsgivere og Arbejdstagere, som have raset saa voldsomt i andre Lande; Socialismen er næsten ukjendt, endog af Navn, af de fleste svenske Arbejdere; — men hvortlænge vil denne Guldalder vare? Socialdemokratiske Agitatorer ville, før eller senere, holde deres Indtog ogsaa i Sverig. Skulle de Farer, disse ville føre med sig, forebygges eller mildnes, maa — hævder Forf. — Arbejdere saavel som Arbejdsherrer gjøres fortrolige med det økonomiske Samfunds Grundlove. Forf. tror, at Englands Exempel viser, hvorledes «en mere almindelig udbredt Indsigt i den politiske Økonomis Hovedlærer virkelig kan indeholde et Beskyttelsesmiddel» imod de socialdemokratiske Agitationer, og han henviser til Roschers saa ofte fremhævede Paastand, at Grunden til, at England i 1848 gik fri for den sociale Revolution, var Tilstedeværelsen af omtrent 4000 Skoler, i hvilke der gaves Undervisning i politisk Økonomi. Referenten vilde oprigtigt ønske, at vi og andre Lande havde ligesaa mange eller flere saadanne Skoler; men han maa dog advare imod de overdrevne Forestillinger om den nationaløkonomiske Undervisnings Underværker, som man har søgt at udbrede, støttende sig til Roschers nysanførte Paastand. Det er, for det Første, som ogsaa Hr. W. fremhæver, umuligt at kontrollere Rigtigheden af Roschers Angivelse: Roscher, der ellers er saa samvittighedsfuld med at anføre Bevissteder for de af ham meddelte Data, undlader det ved denne Lejlighed, og hans Angivelse «turde være ikke saa lidet overdreven». Og, for det Andet, selv om den var rigtig, saa vilde man dog svæve

Smaa Meddelelser.

Nationaløkonomien som Undervisningsfag i Skoler, navnlig tekniske Skoler, anbefales indtrængende af Claes Westman, Overlærer i «närings- og kredittförfattningar» ved Slöjdskolen i Stokholm, i en lille Artikel i «Framtidens» sidste Hefte. Sverig er, som Forf. fremhæver, hidtil forblevet næsten urørt af disse Stridigheder mellem Kapital og Arbejde, Arbejdsgivere og Arbejdstagere, som have raset saa voldsomt i andre Lande; Socialismen er næsten ukjendt, endog af Navn, af de fleste svenske Arbejdere; — men hvortil vil denne Guldalder vare? Socialdemokratiske Agitatorer ville, før eller senere, holde deres Indtog ogsaa i Sverig. Skulle de Farer, disse ville føre med sig, forebygges eller mildnes, maa — hævder Forf. — Arbejdere saavel som Arbejdsherrer gjøres fortrolige med det økonomiske Samfunds Grundlove. Forf. tror, at Englands Exempel viser, hvorledes «en mere almindelig udbredt Indsigt i den politiske Økonomis Hovedlærer virkelig kan indeholde et Beskyttelsesmiddel» imod de socialdemokratiske Agitationer, og han henviser til Roschers saa ofte fremhævede Paastand, at Grunden til, at England i 1848 gik fri for den sociale Revolution, var Tilstedeværelsen af omtrent 4000 Skoler, i hvilke der gaves Undervisning i politisk Økonomi. Referenten vilde oprigtigt ønske, at vi og andre Lande havde ligesaa mange eller flere saadanne Skoler; men han maa dog advare imod de overdrevne Forestillinger om den nationaløkonomiske Undervisnings Underværker, som man har søgt at udbrede, støttende sig til Roschers nysanførte Paastand. Det er, for det Første, som ogsaa Hr. W. fremhæver, umuligt at kontrollere Rigtigheden af Roschers Angivelse: Roscher, der ellers er saa samvittighedsfuld med at anføre Bevissteder for de af ham meddelte Data, undlader det ved denne Lejlighed, og hans Angivelse «turde være ikke saa lidet overdreven». Og, for det Andet, selv om den var rigtig, saa vilde man dog svæve

i Vildfarelse, naar man troede, at disse «4000 Skoler» kunde forebygge en Revolution som den af 1848. Undervisning i Nationaløkonomi er overhovedet ikke noget «Beskyttelsesmiddel» imod Udbredelsen af socialistiske Anskuelser. Kjendskaben til Nationaløkonomi har i de senere Tider ubestrideligt vundet større Udbredelse; men samtidigt er ogsaa de socialistiske Anskuelser trængt stedse mere ind baade i de uoplyste og i de mere oplyste Samfundsklasser. Netop de studerende Klasser ere jo, navnlig i Tyskland, bleve grebne af socialistiske Ideer, og vi have jo i den sidste halve Snes Aar atter og atter set, hvorledes netop blandt de nationaløkonomiske Docenter den ene efter den anden er gaaet over til Noget, der paa flere Punkter ligner Socialisme. Nationaløkonomien er ikke nogen Garanti imod Socialisme, og man ophører ikke at være Nationaløkonom, fordi man hylder socialistiske Anskuelser, — hvilket rigtignok Nogle tro. Naar vi ønske, at der meddeles Undervisning i Nationaløkonomi, er vort Ønske heller ikke at holde Eleverne i et bestemt Spor, at faa visse Anskuelser indpodede i dem; men vort Ønske er, at Eleverne erhverve Betingelserne for at kunne komme til en Forstaaelse af det Samfund, hvori de leve; thi en saadan Forstaaelse er vel et ubestrideligt Gode.

Hr. Westman omtaler nu først Nationaløkonomiens Stilling i de engelske Skoler, navnlig støttende sig til William Ellis: «Education as a means of preventing destitution, with exemplifications from the teaching of the conditions of well-being and the principles and applications of economical science at the Birkbeck Schools». Will. Ellis og flere Mænd og Kvinder have udrettet ikke saa lidt i England; men Tyskland, Østrig og Schweiz, der begyndte efter England, ere nu komne forud for det. I disse Landes tekniske Højskoler, Handels-, Forst-, Landbrugs- og Bjergværksskoler, samt i en stor Mængde lavere Skoler doceres Nationaløkonomien regelmæssigt, enten som fakultativt eller som obligatorisk Fag. Blandt de Mænd, der her kraftigst have virket for Nationaløkonomien som Undervisningsfag, nævner Forf. med Rette Prof., Dr. Victor Böhmert, en Aarrække Professor i Zürich, nu Direktør for Sachsens statistiske Bureau (jfr. navnlig hans «Das Studium der Wirth-

schaftswissenschaften an den technischen Hochschulen»). Böhmert anbefaler, at Forelæsninger, Diskussionsøvelser og Exkursioner virke Haand i Haand ved Undervisningen i Nationaløkonomi paa de tekniske Højskoler; fremdeles tilraader han at holde Specialforelæsninger over enkelte brændende, paa Dagsordenen staaende Spørgsmaal, da Interessen for Studiet herved vil skjærpes. Som et Exempel paa sine «Exkursioner» omtaler han et Besøg i den Escher, Wyss & Co. tilhørende store Maskinfabrik i Zürich, hvor han søgte at fæste sine Elevers Opmærksomhed paa Storindustriens økonomiske Organisation. I dette Øjemed besaa han med sine Elever Forretningens forskellige Fabrikationsgrene, modtog Underretning om, hvorfra Jærn, Kul og de andre Raastoffer og Hjælpemidler erholdes, forhørte sig om Afsætningsforholdene, om Arbejdslønnen og Lønningsformerne, om Arbejdstiden, om Fabrikordningen, om Syge- og Understøttelseskasser, om Arbejdernes Boliger o. s. v., o. s. v. Kort sagt: han søgte at bibringe Eleverne en Forestilling om, hvorledes en Fabrik paa halvandet tusinde Arbejdere forvaltes. Ved den næste Diskussionsøvelse maa saa en af Eleverne gjøre Rede for det lagttagne og tillige, saa vidt muligt, give en Fremstilling af Fabrikens Gang, Toldlovgivningens Indflydelse paa dens Drift o. s. v., hvilket Altsammen derefter gjøres til Gjenstand for Diskussion. — Det følger af sig selv, at ved de lavere Skoler og ved Skoler, beregnede paa Arbejdere, maa der lægges en ganske anden Maalestok for Undervisningen end den af Böhmert for Højskolerne anbefalede. For Undervisning i Nationaløkonomi i Skoler, beregnede paa den egenlige arbejdende Klasse («gewerbliche Fortbildungsschulen») har bl. A. Dr. v. Steinbeis virket, jfr. hans «Volkswirtschaft für Jedermann» en Oversættelse af Rapets «Manuel de morale et d'économie politique à l'usage des classes ouvrières». I Würtemberg har han i et ikke ubetydeligt Antal Arbejderskoler faaet Nationaløkonomien indført. — Ogsaa Belgien og Frankrig ere i Færd med at komme med. Den franske Literatur tæller mange gode populære Fremstillinger. Den parisiske nationaløkonomiske Forening har agiteret med Kraft. — Ogsaa Rusland kan nævnes; ved den polytekniske Skole i Riga meddeles Undervisning i

Nationaløkonomi som obligatorisk Fag med sex ugenlige Timer. — Danmark og Norge staa derimod langt tilbage. I Sverig indgaar ifølge det den 2den Marts 1877 for den tekniske Højskole udfærdigede Reglement Nationaløkonomi som Undervisningsfag i Højskolens Læreplan. Ved «Skogsinstitutet» gives der, ifølge dertil taget Initiativ af «komiterade för ordnande af den tekniska undervisningen», siden 1875 Undervisning i Nationaløkonomi. Ved Slöjdskolen i Stokholm doceres nævnte Videnskab siden 1871. Ogsaa ved de lavere tekniske Skoler har man tænkt at indføre dette Fag, forsaavidt de nødvendige Lærerkrafter kunne skaffes tilveje. Derimod er Nationaløkonomien bleven udelukket fra den juridiske Embedsexamen («Hofrättsexamen»); men Kundskab heri forlanges af dem (kun et «Fåtal»), der aflægge «juris utriusque Kandidat-examen» og den «administrative Embedsexamen». *A. P.*

Det nordamerikanske Kvindearbejde. Den dygtige tyske Nationaløkonom Arthur von Studnitz berejste ifjor de Forenede Stater med det Hverv at undersøge de amerikanske Arbejderforhold. En udførlig Beretning herom har han afgivet til den preussiske Handelsminister, der havde overdraget ham dette Hverv. Beretningen vil senere udkomme i Trykken; et Par Brudstykker af den ere allerede blevne offentliggjorte. Det ene af de offentliggjorte Afsnit er betitlet «die nordamerikanische Frauenarbeit»

Forf. begynder med at fremhæve den velbekjendte Kjendsgjerning, at i Nordamerika er — modsat af hvad Tilfældet er i Evropa — Mændene talrigere end Kvinderne: ifølge den sidste amerikanske Folketælling har de Forenede Stater et Overskud af Mænd paa mer end 430,000. Imidlertid er Kvinden ikke i alle Staterne i Minoritet: Tallet paa Kvinder synker, jo mere man nærmer sig Vesten; men i Østen findes et næsten ligesaa stort Overskud af Kvinder som i Evropa: saaledes har Pennsylvania 5000, Connecticut og New Hampshire 7000, Rhode Island 8000, Maryland 15000, Virginien 30,000, Massachusetts 50,000 og New York 56.000 flere Kvinder end Mænd. Det er derfor naturligt, at Kvindens sociale Stilling er en anden i